

DET KONGELIGE
MILJØVERNDEPARTEMENT

Prop. 121 L

(2012–2013)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak)

Endringer i lov om statlig naturoppsyn

*Tilråding fra Miljøverndepartementet 19. april 2013,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Stoltenberg II)*

1 Proposisjonens hovedinnhold

Miljøverndepartementet legger med dette frem forslag til endringer i lov om statlig naturoppsyn (naturoppsynsloven).

Det foreslås endringer i naturoppsynsloven §§ 2 og 3. Endringene innebærer dels en opprydning i hvilke lover oppsynet skal føre kontroll med. Henvisningen til naturvernloven, som er opphevet, erstattes av en henvisning til naturmangfoldloven. Det tas også inn en henvisning til småbåtloven § 40. Dels innebærer endringene en presisering av hjemmelsgrunnlaget for Statens naturoppsyns kontrollvirksomhet med en nærmere angivelse av oppsynets fullmakter og kontrollobjektets plikter.

2 Høringen

Departementet sendte 19. desember 2012 forslag om endringer i naturoppsynsloven på høring med frist 4. februar 2013.

Følgende høringsinstanser ble bedt om å uttale seg:

Finansdepartementet
Fiskeri- og kystdepartementet
Fornyings- administrasjons- og kirke-
departementet
Forsvarsdepartementet
Justis- og beredskapsdepartementet
Kommunal- og regionaldepartementet

Landbruks- og matdepartementet
Olje- og energidepartementet
Samferdselsdepartementet

Direktoratet for naturforvaltning
Fylkesmennene
Nasjonalpark- og verneområdestyrene
Politidirektoratet
Riksadvokaten
Sametinget
Statens naturoppsyn
Økokrim

Fylkeskommunene

Den norske turistforening
Fremtiden i våre hender
Greenpeace Norge
Kommunenes sentralforbund
Miljøstiftelsen Bellona
Natur og ungdom
Norges Bondelag
Norges fjellstyresamband
Norges Miljøvernforbund
Norges Naturvernforbund
Norges Skogeierforbund
Norsk allmenningforbund
Norsk Bonde- og Småbrukarlag
NORSKOG
SABIMA
Statskog
Utmarkskommunenes sammenslutning

WWF – Norge

Følgende instanser har hatt realitetsmerknader til forslagene:

Fiskeri- og kystdepartementet
Justis- og beredskapsdepartementet
Landbruks- og matdepartementet

Direktoratet for naturforvaltning
Fylkesmannen i Finnmark
Fylkesmannen i Nord-Trøndelag
Fylkesmannen i Oppland
Politidirektoratet
Riksadvokaten
Økokrim

Nasjonalparkstyret for Øvre Pasvik

Norges Bondelag
Norges Fjellstyresamband
Norges Skogeierforbund
NORSKOG
SABIMA
Utmarkkommunenes Sammenslutning

Endring av naturoppsynsloven § 2 første ledd nr. 2 ble sendt på høring 26. september 2012 sammen med forslag til endringer i viltloven og naturmangfoldloven. Høringsfristen var 3. desember 2012. Det var ingen innvendinger mot forslaget.

3 Generelt

Med lov 21. juni 1996 nr. 38 om statlig naturoppsyn (naturoppsynsloven), fikk vi den første helhetlige lovgivning om tilsyn og kontroll med den del av miljøforvaltningens lovgivning som er knyttet til bærekraftig bruk og vern av naturmangfold og utmark. Loven la grunnlaget for opprettelsen av Statens naturoppsyn (SNO) som tilsynsmyndighet.

Formålet med oppsynet er å ivareta nasjonale miljøverdier og forebygge miljøkriminalitet. Loven retter seg følgelig både mot naturen selv og mot menneskelig adferd i naturen. Mye tilsyn i form av naturoppsyn utføres som et såkalt helhetlig oppsyn, der oppsynet retter seg både mot naturtilstanden og mot overholdelse av regelverk innenfor oppsynets ansvarsområde.

Naturoppsynsloven § 2 første ledd pålegger oppsynet å føre kontroll med at bestemmelser gitt i eller i medhold av friluftsløven, naturmangfoldloven, motorferdselloven, kulturminneløven, viltloven, lakse- og innlandsfiskloven og markaløven

blir overholdt. Det samme gjelder forurensningsloven så langt departementet bestemmer. Etter § 2 annet ledd kan departementet gi forskrift om at oppsynet skal føre kontroll med overholdelse av bestemmelser gitt i medhold av plan- og bygningsloven vedrørende utvalgte naturtyper. Slik forskrift er ikke gitt.

Oppsynets oppgaver omfatter kriminalitetsforebygging, tilsyn og kontroll, veiledning og informasjon, skjøtsel og tilrettelegging samt registrering og dokumentasjon. Oppsynet er også gitt oppgaver innenfor rovviltforvaltning.

SNO er organisert som en egen tilsynsvirksomhet i Direktoratet for naturforvaltning (DN), og ivaretar alle spørsmål om naturoppsyn på direktoratsnivå. De lokalt ansatte i SNO er knyttet til bestemte geografiske områder, men er ansatt i DN.

SNO kjøper også oppsynstjenester fra blant annet Skjærgårdstjenesten, Statsskog fjelltjenesten og fjellstyrenes og bygdeallmenningenes oppsyn. Aktørene har årlige oppsynsoppdrag etter avtale med SNO.

4 Endring av § 2 første ledd nr. 2

4.1 Bakgrunn og gjeldende rett

Naturoppsynsloven § 2 første ledd lister opp de lovene som naturoppsynet skal føre kontroll med at blir overholdt. Blant lovene som listes opp, er lov 19. juni 1970 nr. 63 om naturvern i nr. 2 og lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) i nr. 7.2.

Lov 19. juni 1970 nr. 63 om naturvern ble opphevet da naturmangfoldloven ble vedtatt. Informasjonshensyn tilsier en endring av naturoppsynsloven slik at henvisningen blir riktig og gir uttrykk for gjeldende rett.

4.2 Forslaget i høringsnotatet

Departementet foreslo at § 2 første ledd nr. 2 skal inneholde en henvisning til naturmangfoldloven i stedet for naturvernloven. Første ledd nr. 7.2 faller da bort.

Naturmangfoldloven § 77 slår fast at beslutning "om delegering av myndighet, forskrifter eller enkeltvedtak med hjemmel i bestemmelser som oppheves eller endres ved denne loven, står fortsatt ved lag inntil Kongen bestemmer annet". Videre er det samme sted bestemt at naturmangfoldloven § 48 om dispensasjon også gjelder eldre vernevedtak. I de tilfellene henvisningene til

naturvernloven i annen lovgivning gjelder områdevern, mener departementet derfor at en henvisning til naturmangfoldloven også bør inneholde en henvisning til denne overgangsbestemmelsen.

4.3 Høringsinstansenes syn

Ingen av høringsinstansene hadde innvendinger mot forslaget.

4.4 Departementets vurdering

Departementet opprettholder forslaget.

5 Lov om fritids- og småbåter § 40 som ny § 2 første ledd nr. 8

5.1 Bakgrunn og gjeldende rett

Forskrift 22. juni 2012 nr. 567 om bruk av vannscooter og lignende er gitt med hjemmel i lov 26. juni 1998 nr. 47 om fritids- og småbåter § 41, jf. § 40. Etter forskriften § 4 første ledd skal Statens naturoppsyn føre kontroll med at bestemmelsene gitt i eller i medhold av loven, forskriften og kommunens forskrift blir overholdt.

Lov om fritids- og småbåter § 40 er ikke nevnt i naturoppsynsloven § 2 første ledd. Av pedagogiske årsaker og av hensyn til brukervennlighet for borgerne, er det ønskelig at naturoppsynsloven § 2 gir en fullstendig oversikt over de bestemmelser naturoppsynet kan og skal føre kontroll med.

5.2 Forslaget i høringsnotatet

Departementet foreslo at lov om fritids- og småbåter § 40 føyes til listen i naturoppsynsloven § 2 første ledd over bestemmelser som naturoppsynet skal føre kontroll med. Hjemmel for kontroll foreligger allerede i forskriften § 4 første ledd.

5.3 Høringsinstansenes syn

Ingen av høringsinstansene hadde merknader til forslaget.

5.4 Departementets vurdering

Departementet opprettholder forslaget.

6 Presisering av Statens naturoppsyns kontrollfullmakter og kontrollobjektets plikter

---

6.1 Bakgrunn og gjeldende rett

Naturoppsynsloven § 2 første ledd pålegger oppsynet å føre kontroll med at bestemmelsene gitt i eller i medhold av angitte lover blir overholdt.

Loven angir imidlertid ikke nærmere hvilke fullmakter oppsynet har for å føre denne kontrollen. Lakse- og innlandsfiskloven, viltloven, markaloven og naturmangfoldloven inneholder nærmere angivelser av tilsyns- og kontrollhemler ved kontroll med disse lovene. Øvrige lover nevnt i § 2 første ledd gjør ikke det.

Det foreligger per i dag en etablert praksis for hvordan Statens naturoppsyn utfører sine plikter etter § 2 første ledd. Denne praksisen innebærer blant annet at oppsynet stanser personer, kjøretøy og fartøy, krever fremlagt tillatelser mv. og krever opplysninger om identitet.

Legalitetsprinsippet stiller krav om hjemmel i lov for offentlige inngrep i privates rettsforhold.

Politiet har etter politiloven et primæransvar for forebygging og bekjempelse av kriminalitet, og er det statlige naturoppsynets viktigste samarbeidspart når det gjelder forebygging av miljøkriminalitet og kontroll med overholdelsen av de lover som er nevnt i naturoppsynsloven § 2. Hvis oppsynets kontrollvirksomhet fører til begrunnet mistanke om at lov eller forskrift er overtrådt, vil oppsynet, i alle fall hvis overtredelsen er alvorlig, anmelde saken til politiet for videre oppfølging. Hvor terskelen skal ligge for at oppsynet skal ta en sak videre til politiet, blir avklart i dialog mellom Direktoratet for naturforvaltning og Politidirektoratet. Antall anmeldelser som følge av oppsynets kontrollvirksomhet har i de senere år variert fra ca. 600 til ca. 1000 saker per år på landsbasis.

Etter naturoppsynsloven § 3 kan oppsynspersonell gis begrenset politimyndighet etter politiloven. Med begrenset politimyndighet har oppsynspersonellet samme fullmakter som politiet, men myndigheten vil være begrenset i tid, geografisk og til polisiært saksområde, jf. rundskriv G-107/2000. Ved utøvelse av begrenset politimyndighet er oppsynspersonellet underlagt politiet.

6.2 Forslagene i høringsnotatet

Departementet la i høringsnotatet til grunn at det er behov for en klargjøring og presisering av hva som ligger i naturoppsynets plikt og hjemmel til å føre tilsyn.

Departementet foreslo en klargjøring av oppsynets tilsynsplikt og rett i § 2 første ledd. Tilsyn ble foreslått som et samlebegrep for miljøovervåking og kontroll.

Tilsynsobjektets plikter og oppsynets fullmakter til å føre tilsyn ble foreslått presisert i ny § 3. Fullmaktene fikk anvendelse ved tilsyn med bestemmelsene angitt § 2 første og annet ledd.

Det ble foreslått et første ledd der det fremgikk at den som blir kontrollert, plikter å gi oppsynet nødvendig bistand og opplysninger. Hva som skulle anses som nødvendig bistand og opplysninger, måtte vurderes konkret ut fra omstendighetene i den enkelte sak. Plikten innebar blant annet plikt til å stanse, plikt til å fremlegge tillatelser mv. og plikt til å gi opplysninger om identitet.

Forslag til annet ledd anga oppsynets tilsyns- og kontrollfullmakter. Når det var nødvendig for utøvelse av tilsynet og det ikke etter sakens art og forholdene ellers ville være et uforholdsmessig inngrep, kunne oppsynet stanse personer, kjøretøy og fartøy, kreve fremlagt tillatelser, dispensasjoner mv. som er påkrevet etter de lover oppsynet fører kontroll med, kreve opplysninger om identitet, gi pålegg om ikke å forlate stedet før kontrollen er avsluttet, få uhindret adgang til private veier og innmark, bortvise personer, kjøretøy og fartøy samt ta bilder til dokumentasjon.

Fullmaktene ville ikke innskrenke kontrolladgangen etter særlovene nevnt i første ledd. De begrenset heller ikke de rettighetene oppsynspersonell har ved tildeling av begrenset politimyndighet.

Brudd på første ledd ble foreslått straffesanksjonert.

6.3 Høringsinstansenes syn

Fylkesmannen i Oppland, Norges Fjellstyresamband, SABIMA, Utmarkskommunenes Sammenslutning, Direktoratet for naturforvaltning, Fylkesmannen i Finnmark, Nasjonalparkstyret for Øvre Pasvik, Politidirektoratet, Fylkesmannen i Nord-Trøndelag, Riksadvokaten og Justisdepartementet støtter forslaget om å presisere oppsynets fullmakter.

Norges Fjellstyresamband og Utmarkskommunenes Sammenslutning ønsker et tydeligere skille mellom verneområdestyrene som forvaltningsmyndighet og SNO som tilsynsorgan. De understreker også at SNO samordner tilsyn med fjellstyrene.

Landbruks- og matdepartementet ønsker at tilsynsobjektets plikter kobles nærmere sammen

med oppsynets fullmakter, slik at det blir klarere hva plikten innebærer.

Økokrim og Politidirektoratet uttaler at det ikke er hensiktsmessig med en felles regulering av oppsynets fullmakter i naturoppsynsloven. Regelverket vil da bli mindre presist enn ved regulering i særlovene og det vil ikke bidra til å skape større klarhet. Særlig gjelder dette fordi eksisterende tilsynshjemler i særlovene skal beholdes uendret. Hvis man likevel velger å gi en felles bestemmelse i naturoppsynsloven, må det foretas nærmere overveielser av hvordan forslaget vil slå ut på ulike områder.

Økokrim peker på at det må skilles mellom miljøovervåking og kontroll og mellom hva oppsynet har rett til og hva de har plikt til.

Politidirektoratet mener at det ikke bør være plikt til å stanse ved råd og veiledning. Det pekes videre på at stansing ikke bør skje ved at oppsynets personell, kjøretøy eller lignende oppstilles som fysisk stengsel. Dette ligger nært opp mot det politiet definerer som veisperring og nærmer seg bruk av tvangsmidler. Veisperring brukes bare der fører av kjøretøyet antas å være til fare for andres liv eller det av andre grunner fremstår som ubetinget nødvendig å hindre videre kjøring. Stans ved hjelp av fysiske stengsler kan eskalere og bli farlig både for oppsynspersonellet og den som blir søkt stanset. Et slikt tiltak krever kunnskap og trening.

Politidirektoratet uttaler videre at forslaget om å gi oppsynet fullmakt til å gi pålegg om ikke å forlate stedet, har grensesnitt mot og delvis overlapp mot utøvelse av politimyndighet. Slik fullmakt vil innebære brudd med etablert praksis for tilsyn og være rettsikkerhetsmessig betenkelig. Forslaget om en bortvisningsrett bør begrenses til å stanse pågående eller ikke avsluttet ulovlig adferd.

Direktoratet for naturforvaltning forutsetter at endringene ikke får konsekvenser for praksis med tjenestekjøp og at oppsyn som er tildelt oppdrag og tjenestebevis får samme myndighet som naturoppsynets egne ansatte. DN mener at stansingsretten etter naturoppsynsloven bør være sammenfallende med stansingsretten etter naturmangfoldloven § 63. DN ønsker også at oppsynet skal ha kompetanse til å utføre helhetlig lovlig-hetskontroll, altså kontroll med flere regelverk enn de som følger av naturoppsynsloven § 2. De støtter at oppsynet får tilgang til private veier og innmark. De støtter også forslaget om bortvisning, men peker på at det må klargjøres hvor langt bortvisningsretten gjelder.

Justisdepartementet ønsker en avklaring av forholdet mellom bistandsplikten og oppsynets full-

makter. Det pekes på at plikt til å fremlegge dokumentasjon, etablerer noe nytt og at departementet er i tvil om en slik plikt bør etableres i naturoppsynsloven.

Riksadvokaten mener at naturoppsynet, av hensyn til en mest mulig helhetlig og effektiv kontroll, også bør gis hjemmel til å føre kontroll med at andre lover og regler er overholdt. Som eksempler nevnes kontroll av førerkort, vognkort og våpenkort. Stansingsretten bør omfatte rett til å nappe ut tenningsnøkkel.

Norges Skogeierforbund mener at tilsynshjemler bør gis i særlovene og avveies mot særlovenes formål. Uhindret bruk av private veier og annen motorisert ferdsel på privat grunn bør bare kunne skje ved utførelse av politimesse oppdrag. Annen bruk bør kreve grunneiers tillatelse.

NORSKOG uttaler at det bør vises varsomhet med å gi hjemler for tvangstiltak til sivilt oppsynspersonell. Uhindret adgang til private veier bør bare tillates ved gransking og begrunnet mistanke om regelbrudd, eller i det minste saklig grunn for nærmere undersøkelse.

Norges Bondelag mener at de foreslåtte tilsynshjemlene er skjønnsmessige og gir liten forutberegnetlighet for borgerne. Ved adgang til privat vei, må det skilles mellom tilsyn og gransking. Ved tilsyn eller andre forvaltningsoppgaver må oppsynet inngå avtale med grunneiere om vederlag for bruk av veien. Gårdstun må holdes utenfor på lik linje med hustomt.

6.4 Departementets vurdering

Naturoppsynets oppgaver fremgår av naturoppsynsloven § 2. Bestemmelsen skiller mellom kontroll på den ene side og oppsynets øvrige oppgaver på den annen side.

Departementet har valgt å gå bort fra høringsnotatets forslag om betegnelsen "tilsyn" som et samlebegrep for miljøovervåking og kontroll. Det foreslås i stedet å opprettholde den nåværende bestemmelsens skille mellom kontroll og oppsynets øvrige oppgaver.

Med kontroll menes undersøkelse av om regelverk overholdes. Kontrollen kan rettes mot både personer og virksomheter. Forvaltningsmessig kontroll er ikke avhengig av noe konkret mistankegrunnlag, men kan skje rutinemessig for å undersøke om aktivitet eller virksomhet skjer i henhold til de regler som gjelder på området. Kontroll kan også foretas i forebyggende øyemed.

Departementet mener at oppsynet bør ha plikt til å føre kontroll med at reglene nevnt i § 2 første og annet ledd blir overholdt. Bestemmelsen fore-

slås ikke endret på dette punkt. Når det gjelder oppsynets øvrige oppgaver, foreslår departementet at oppsynet skal ha rett, men ikke plikt til å utføre disse. For å presisere dette foreslås at "skal" innledningsvis i tredje ledd erstattes med "kan".

Departementet foreslår å flytte § 2 sjette ledd til ny § 3.

Departementet merker seg ønsket om et tydeligere skille mellom nasjonalpark- og verneområdestyrene som forvaltningsmyndighet og SNO som tilsynsorgan. SNO kan da rendyrke tilsynsfunksjonen og overlate skjøtsel, informasjon og tilrettelegging til nasjonalpark- og verneområdestyrene. Rollefordelingen mellom nasjonalpark- og verneområdestyrene og SNO har imidlertid ikke vært tema i høringen og vil derfor ikke bli vurdert i denne omgang.

Naturoppsynets kontrollfullmakter fremgår ikke direkte av dagens lov, men følger implisitt av de oppgaver oppsynet er pålagt samt av enkelte særlover. Departementet mener at det er behov for en klargjøring og presisering av naturoppsynets fullmakter. Dette er viktig både av hensyn til borgerne som blir kontrollert (forutsigbarhet) og av hensyn til oppsynets arbeidssituasjon og mulighet til effektiv kontroll.

Departementet har merket seg uttalelser i høringen om at en felles regulering av oppsynets fullmakter ikke er hensiktsmessig og at en regulering i de respektive særlovene vil gi mulighet for mer presise fullmakter tilpasset sektorområdene. Departementet fastholder forslaget om en felles regulering av naturoppsynets kontrollfullmakter i naturoppsynsloven. Statens naturoppsyn er en organisatorisk avgrenset virksomhet som fører kontroll med en rekke regelverk og som også utfører flere andre oppgaver. I og med at de øvrige rammene for oppsynets virksomhet fremgår av naturoppsynsloven, mener departementet at også oppsynets kontrollfullmakter bør fremgå av denne loven. Rettsinformasjonshensyn og hensynet til praktisk brukervennlighet for borgerne tilsier en slik regulering. En fellesregulering vil også gjøre det enklere for oppsynet å føre en helhetlig kontroll. Når oppsynet er ute i felt, forutsettes det å føre kontroll med flere regelverk. Eksempelvis vil oppsynet ved bruk av motorkjøretøy under jakt, føre kontroll med motorferdselloven og viltloven. Ved motorisert ferdsel i verneområder, vil oppsynet føre kontroll med motorferdselloven og vernebestemmelsene i naturmangfoldloven. Personer som telter i verneområder, vil kunne kontrolleres i forhold til friluftsløven og naturmangfoldloven, i tillegg til at det kan oppstå spørsmål knyttet til

ulovlig jakt og/eller innlandsfiske som kontrolleres etter viltlov og lakse- og innlandsfisklov. I og med at slik helhetlig kontroll er normalsituasjonen for oppsynet, er det hensiktsmessig for oppsynspersonellet som et utgangspunkt å kunne forholde seg til én felles regulering av kontrollfullmakter, ved at naturoppsynsloven inneholder de grunnleggende fullmaktene som er nødvendige for å kunne utføre lovpålagt kontroll.

Fullmaktene i naturoppsynsloven vil ikke innskrenke fullmaktene som følger av særlovene. Eksempelvis begrenser ikke naturoppsynsloven § 3 oppsynets adgang til å granske bygninger i medhold av naturmangfoldloven § 64, selv om slik fullmakt ikke etableres i naturoppsynsloven.

Oppsynets fullmakter foreslås presisert i en ny § 3. Bestemmelsen er bygget opp slik at første ledd angir oppsynets ferdselsrett. Denne gjelder ved utførelse av alle oppsynets oppgaver. Annet ledd angir hvilke fullmakter oppsynet har ved utføring av kontroll med regelverkene nevnt i § 2 første og annet ledd. Tredje ledd presiserer at fullmaktene i første og annet ledd ikke innskrenker fullmaktene i særlovene. Fjerde ledd angir kontrollobjektets plikter ved kontroll. Femte ledd oppstiller straffetrussel for den som ved kontroll forsettlig eller uaktsomt unnlater å etterkomme pålegg gitt i medhold av § 3 annet ledd bokstav a-d og f.

Første ledd tilsvarende nåværende lov § 2 sjette ledd. Bestemmelsen flyttes fra § 2 fordi den berører oppsynets fullmakter snarere enn oppsynets oppgaver.

Annet ledd angir oppsynets fullmakter ved kontroll.

Ved utforming av oppsynets kontrollfullmakter, har departementet lagt til grunn at naturoppsynet og politiet dels har overlappende oppgaver, samtidig som de har ulike roller og dermed ulike virkemidler. Naturoppsyn og politi arbeider begge med kontroll av om regler blir overholdt og avdekking av eventuelle regelbrudd. Tvangsmidler som ransaking, pågripelse og beslag er forbeholdt politiet. Oppsynets virkemidler må angis med utgangspunkt i rolleforståelsen og etter en avveining av muliggjøring av en effektiv kontroll, hensynet til forholdsmessighet og kompetanse.

Departementet har også lagt vekt på at fullmaktene bør være så presise som mulig. Dette er viktig for sikre oppsynet en trygg og god arbeidssituasjon. Samtidig er det viktig for forutsigbarheten til de som blir gjenstand for kontroll.

Departementet foreslår at oppsynet gis fullmakt til å stanse personer, kjøretøy og fartøy, kreve fremlagt tillatelser, dispensasjoner mv. som

er påkrevet etter de lover oppsynet fører kontroll med og som er pliktig å medbringe, kreve opplysninger om navn, fødselsdato, registrert adresse og nåværende bosted samt opplysninger av betydning for om reglene i § 2 første og annet ledd er overholdt, kreve adgang til private veier og ved mistanke om overtredelse av regler nevnt i § 2 første og annet ledd, kreve adgang til innmark, med unntak av hustomt og gårdsplass, gjennomføre lyd- og bildeopptak samt bortvise personer og kreve kjøretøy, fartøy og gjenstander fjernet for å stanse pågående ulovlig adferd i strid med reglene i § 2 første og annet ledd. Bruk av fullmaktene forutsetter at det er nødvendig for å føre kontroll med at reglene angitt i § 2 første og annet ledd blir overholdt og det ikke etter sakens art og forholdene ellers vil være et uforholdsmessig inngrep.

Fullmaktene i § 3 annet ledd gjelder bare der oppsynet fører kontroll og ikke ved utføring av oppsynets øvrige oppgaver. Det er imidlertid viktig å merke seg at forvaltningsmessig kontroll ikke er avhengig av noe konkret mistankegrunnlag, men kan skje rutinemessig for å kontrollere at handlinger/virksomhet skjer i henhold til gjeldende regelverk. Kontroll kan også foretas i forebyggende øyemed.

Fullmaktene er videre begrenset til kontroll med etterlevelse av regelverkene nevnt i § 2 første og annet ledd. Departementet foreslår i denne omgang ikke å gi myndighet til å føre såkalt helhetlig lovlighetskontroll. Departementet bemerker at en slik myndighet ville gå utenfor rammene av naturoppsynsloven og berøre andre sektors regelverk. Det er likevel mange gode grunner for at oppsynet burde ha slik myndighet. Departementet viser til at Riksadvokaten i sin høringsuttalelse uttalte at naturoppsynet burde ha myndighet til eksempelvis å kontrollere førerkort, vognkort og våpenkort. Justisdepartementet foreslo at behov for en slik myndighet utredes av POD og DN i fellesskap. Departementet vil følge opp dette videre. I forslaget som fremmes her, er imidlertid kontroll med overholdelse av regelverk begrenset til regler som nevnt i § 2 første og annet ledd. Oppsynet kan dermed ikke føre kontroll med om fører av snøskuter eller ATV har gyldig førerkort, om vedkommende kjører i påvirket tilstand, om vedkommende bruker hjelm eller om kjøretøyet er registrert. For småbåtlovens vedkommende, betyr henvisningen at oppsynet bare kan føre tilsyn med vannscooterregelverket gitt i medhold av § 40. På bakgrunn av Riksadvokatens høringsuttalelse, bemerker departementet for øvrig at SNO i medhold av utøvelsesforskriften § 37, gitt med hjemmel i viltloven, anses å ha myndighet til å

kontrollere både lavalder, nødvendige papirer og krav til våpen og ammunisjon, når dette skjer under jakt.

Paragraf 3 annet ledd bokstav a gir oppsynet adgang til å stanse personer, kjøretøy og fartøy. En adgang til å stanse personer, kjøretøy og fartøy er helt grunnleggende for at oppsynet skal kunne utføre sine oppgaver etter naturoppsynsloven. I praksis vil stansing være den eneste muligheten for oppsynspersonell til for eksempel å foreta kontroll av identitet, tillatelser og innhente nødvendige opplysninger.

Annet ledd bokstav b gir oppsynet adgang til å kreve fremlagt tillatelser, dispensasjoner mv. som er påkrevet etter de lover oppsynet fører kontroll med og som er pliktig å medbringe. Dette kan for eksempel være kjørebok ved tillatelse til motorisert ferdsel i utmark, bekreftelse på betalt jeger- og fiskeavgift eller reinsdyrkort. Ved tillatelser som inneholder ikke plikter å medbringe ved utøvelse av aktiviteter i henhold til tillatelsen, vil oppsynet være henvist til selv å undersøke i databaser, hos kommunen mv. Dette vil eksempelvis være tilfelle for tillatelse til bygge- og anleggstiltak i et verneområde.

Annet ledd bokstav c gir oppsynet adgang til å kreve opplysninger om navn, fødselsdato, registrert adresse og nåværende bosted. En lignende plikt følger av straffeloven § 333. Kunnskap om nåværende bosted kan være nødvendig der en sak fordrer umiddelbar oppfølging, for eksempel der politiet skal følge opp en sak og det kan være fare for bevisforspillelse. Departementet opprettholder ikke forslaget om at kontrollobjektet skal ha plikt til å legitimere seg, da det ikke foreligger noen generell plikt til å bære legitimasjon i Norge. Dette innskrenker ikke plikt til legitimering som måtte følge av annet regelverk.

Bestemmelsen gir videre oppsynet adgang til å kreve opplysninger av betydning for om reglene i § 2 første og annet ledd er overholdt. Ved kontroll av motorferdsel, kan oppsynet eksempelvis ha behov for opplysninger om hvor vedkommende har kjørt fra og hvor det er planlagt å kjøre til.

Etter annet ledd bokstav d kan oppsynet kreve adgang til private veier. Bestemmelsen må sees i sammenheng med regelen i nåværende § 2 sjette ledd (foreslått som ny § 3 første ledd), som gir oppsynet rett til å ferdes med bruk av motorkjøretøy, båt eller luftfartøy når det er nødvendig for utføring av tilsynets oppgaver. Det følger av forarbeidene at slik ferdsel kan skje på privat grunn selv om grunneier motsetter seg det.

Etter bestemmelsen kan oppsynet også kreve adgang til innmark, der det foreligger mistanke

om overtredelse av regler nevnt i § 2 første og annet ledd. Av hensyn til den private sone, avgrenses oppsynets tilgang mot hustomt og gårds plass. Oppsynet vil langt på vei få den informasjon og dokumentasjon det har behov for uten å ha adgang til hustomt og gårds plass. Ved kontroll med motorferdselregelverket kan oppsynet ha fulgt etter motorkjøretøyet og ha hatt anledning til å dokumentere registreringsnummer og tatt bilde av fører og kjørespor. Departementet legger til grunn at oppsynet kan notere seg registreringsnummer og ta bilder av kjøretøy og kjørespor når kjøretøy befinner seg på hustomt/gårds plass, så lenge oppsynet selv befinner seg utenfor. Ved kontroll av bygge- og anleggstiltak i marka og i verneområder mener departementet at oppsynet i hovedsak vil kunne skaffe seg et godt bilde av situasjonen uten å ha adgang til hustomt/gårds plass. Dersom oppsynet mistenker ulovlige aktiviteter, vil andre instanser som eksempelvis bygningmyndighet eller forurensningsmyndighet kunne følge opp saken videre.

Paragraf 3 annet ledd bokstav e gir oppsynet fullmakt til å gjennomføre lyd- og bildeopptak og andre dokumentasjonstiltak som er tilsvarende lite inngripende. Det er uomtvistet at oppsynet kan ta bilder mv. i forbindelse med for eksempel kartlegging av naturtilstanden eller til informasjonsmaterieil. Det antas også at oppsynet har rett til å ta foreta dokumentasjon ved kontroll og at slik dokumentasjon kan brukes ved sanksjon av overtredelse, eksempelvis i en straffesak. Bestemmelsen tilsikter dermed ingen endring, men presiserer oppsynets fullmakt slik at det ikke kan oppstå usikkerhet om spørsmålet.

Etter § 3 annet ledd bokstav f kan oppsynet bortvise personer og/eller pålegge at kjøretøy, fartøy og gjenstander fjernes for å stanse pågående ulovlig adferd i strid med bestemmelsene nevnt i § 2 første og annet ledd. Bortvisning kan være aktuelt ved ulovlig ferdsel i verneområder, i tilknytning til fredede kulturminner, ulovlig telting og bortvisning av badende fra holmer med ilandstigningsforbud. Bortvisning skjer da i form av et pålegg om å fjerne person/kjøretøy/fartøy/gjenstand fra et bestemt område. Bortvisningsretten gir ingen adgang til å anvende fysisk makt.

I høringsforslaget foreslo departementet å gi oppsynet fullmakt til å pålegge den som blir kontrollert å ikke forlate stedet før kontrollen er avsluttet. Det kom store innvendinger mot forslaget i høringen. Departementet bemerker at det primære formålet med lovendringen er å formalisere de kontrollfullmaktene naturoppsynet praktiserer i dag. Som det fremgår av høringsforslaget

har oppsynet i dag ikke fullmakt til å pålegge kontrollobjektet å ikke forlate stedet. Fullmakten ligger dermed litt på siden av endringsforslagets hovedformål, men departementet tok det med i høringsforlaget fordi det er påvist et behov for en slik fullmakt og den kunne bidra til en mer effektiv kontroll. I lys av innvendingene som kom frem under høringen, velger departementet å ikke fremme slikt forslag i denne omgang.

Av tredje ledd fremgår det at kontrollbestemmelsene ikke innskrenker de fullmaktene som følger av lovene nevnt i § 2 første og annet ledd. Naturmangfoldloven § 64 har eksempelvis en bestemmelse om gransking som går lenger enn den foreslåtte bestemmelsen i naturoppsynsloven § 3 annet ledd bokstav d og denne fullmakten berøres ikke av endringsforslaget.

Forslagene begrenser heller ikke de rettighetene oppsynspersonell har ved tildeling av begrenset politimyndighet.

Oppsyn som er tildelt oppdrag og tjenestebevis etter avtale med SNO om årlig tjenestekjøp, vil ha samme myndighet som SNO.

Etter § 3 fjerde ledd plikter den som blir kontrollert å etterkomme pålegg gitt i medhold av § 3 annet ledd. Naturmangfoldloven § 63 annet ledd første punktum, lakse- og innlandsfiskloven § 42, utøvelsesforskriften til viltloven § 37 og markaloven § 17 tredje ledd har regler om bistands- og opplysningsplikt som har mye felles med denne bestemmelsen. Plikten etter disse bestemmelsene er imidlertid mindre presis og må fastlegges på grunnlag av forarbeider og praksis. Plikten i naturoppsynsloven § 3 fjerde ledd kobles direkte til fullmaktene i annet ledd og får dermed et klarere innhold. Koblingen til annet ledd innebærer at kontrollobjektet ikke har plikt til å følge pålegg som oppsynet ikke har fullmakt til å gi. Eksempelvis har kontrollobjektet ikke plikt til å åpne bagasjerom på kjøretøy eller vise frem innholdet i sekker. Kontrollobjektet har heller ingen plikt til å la seg kroppsvisitere.

Brudd på plikten til å etterkomme pålegg gitt i medhold av § 3 annet ledd bokstav a til d og f foreslås straffesanksjonert, se punkt 7.

7 Straff

7.1 Bakgrunn og gjeldende rett

I og med at naturoppsynsloven ikke inneholder noen nærmere angivelse av kontrollobjektets plikter, har loven heller ingen bestemmelse om straff for brudd på slike plikter.

7.2 Forslaget i høringsnotatet

Departementet foreslo i høringsnotatet en straffebestemmelse for å unnlate å gi nødvendig bistand og opplysninger. Forslaget omfattet både forsettlig og uaktsomme overtredelser. Foreslått strafferamme var bøter eller fengsel i inntil 3 måneder.

7.3 Høringsinstansenes syn

USS støtter forslaget om å straffesanksjonere brudd på bistandsplikten.

Økokrim mener at det ikke er hensiktsmessig med en felles straffebestemmelse. Hvilke forhold som skal være straffbare, hvilket skyldkrav som skal legges til grunn og strafferammen bør også vurderes nærmere. Det pekes særlig på at den foreslåtte strafferammen på tre måneder ligger betydelig under strafferammene i naturmangfoldloven, markaloven og lakse- og innlandsfiskloven og at dette er uheldig. Ulike skyldkrav i ulike regelverk, skaper også unødig kompleksitet.

Landbruks- og matdepartementet mener at uaktsom overtredelse ikke bør være straffbar.

Politidirektoratet stiller spørsmål ved om det er tilstrekkelig grunn til å kriminalisere manglende etterlevelse av bistandsplikten.

Fiskeri- og kystdepartementet peker på at det ved straffesanksjonering er krav til bevissikring og etterprøvelse av bevis.

Justisdepartementet ønsker en avklaring av forholdet mellom straffebestemmelsene i særlovene, straffeloven § 333 og straffebestemmelsen i naturoppsynsloven.

Norges Skogeierforbund mener det ikke bør være straffbart å ikke gi uhindret adgang til privat vei.

NORSKOG støtter ikke forslaget om straff ved overtredelse av § 3.

7.4 Departementets vurdering

Hvis kontrollen med lovverket skal bli effektiv, må det få konsekvenser for den som ikke er villig til å medvirke til kontroll. I og med at oppsynet i svært begrenset grad har anledning til å sette fysisk makt bak sine pålegg, bør unnlattelse av å etterkomme pålegg om medvirkning til kontroll, gjøres straffbart.

Det ble i høringen pekt på at det er lite hensiktsmessig å ha en felles straffebestemmelse i naturoppsynsloven. Det vises blant annet til et stort sprik i strafferammene i lovene nevnt i § 2 første ledd. Naturmangfoldloven og markaloven har en strafferamme på tre år, lakse- og innlands-

fiskloven en strafferamme på to år, mens motorferdselloven og friluftsløven etablerer bøtestraff. Departementet bemerker at en felles straffebestemmelse er en naturlig konsekvens av en felles angivelse av oppsynets fullmakter og kontrollobjektets plikter. Det store straffespriket er naturlig da strafferammene i nevnte lover ikke primært er utformet med sikte på unnlatt medvirkning ved kontroll, men overtredelse av materielle bestemmelser i lovene.

Departementet foreslår at det skal være straffbart å ikke etterkomme pålegg gitt i medhold av § 3 annet ledd bokstav a til d og f. Dette omfatter pålegg om å stanse, fremlegge tillatelse mv. som er pliktig å medbringe, gi opplysninger og navn, fødselsdato, registrert adresse og nåværende bosted, gi opplysninger av betydning for om reglene i § 2 første og annet ledd er overholdt, gi adgang til private veier og innmark (ved mistanke om overtredelse), med unntak av hustomt og gårds plass og fjerne person/kjøretøy/fartøy/gjenstander for å stanse pågående ulovlig adferd. Disse påleggene er vesentlige for oppsynets kontrollvirksomhet og avverging av miljøkriminalitet. Bestemmelsen om dokumentasjon i annet ledd bokstav e etablerer en rett for oppsynet til å gjennomføre lyd- og bildeopptak mv., men medfører ingen plikter for kontrollobjektet. Det er derfor ikke aktuelt med straff.

Etter departementets mening bør straffebestemmelsen i naturoppsynsloven, som bestemmelsen i naturmangfoldloven og lakse- og innlandsfiskloven, ramme både forsettlig og uaktomme overtredelser. Straffbarhet også for uaktomme overtredelser, anses nødvendig av hensyn til effektiv håndheving.

Departementet foreslår at strafferammen blir den samme som for overtredelse av straffeloven § 333 og politiloven § 7, jf. § 5, som er bøter eller fengsel i inntil 3 måneder. Økokrim pekte på at den foreslåtte strafferammen på tre måneder ligger betydelig under strafferammene i naturmangfoldloven, markaloven og lakse- og innlandsfiskloven og at det er uheldig med en slik innskrenking i strafferammen. Departementet bemerker at strafferammen i naturmangfoldloven gjelder generelt for overtredelser av naturmangfoldloven og ikke spesielt for overtredelser av naturmangfoldloven § 63 annet ledd første punktum, § 64 og § 65. Etter departementets mening er det naturlig at det er høyere strafferamme for eksempelvis uttak eller skade av en prioritert art og utsetting av fremmede organismer, enn det er for eksempelvis å unnlate å opplyse om navn og adresse.

8 Økonomiske og administrative konsekvenser

Forslaget om endring i naturoppsynsloven § 2 første ledd nr. 2 og forslaget om å innta lov om fritids- og småbåter § 40 som ny § 2 første ledd nr. 8, medfører ingen realitetsendring og får ikke administrative eller økonomiske konsekvenser.

Forslaget om presisering av oppsynets fullmakter og kontrollobjektets plikter tar sikte på å lovfeste gjeldende praksis og vil derfor ikke få administrative eller økonomiske konsekvenser.

Forslaget om straff kan medføre noen flere anmeldelser som følge av for eksempel unnlatt stansing eller unnlatt fremlegging av tillatelse mv. I mange tilfeller er dette imidlertid straffbart allerede, ved overtredelse av naturmangfoldloven. Unnlattelse av å oppgi navn, fødselsdato og adresse er straffbart etter straffeloven § 333. For øvrig får forslaget ingen administrative eller økonomiske konsekvenser.

9 Merknader til de enkelte bestemmelsene

Paragraf 2 og 3 omtales også i punkt 6 og 7 (straff).

Det foreslås mindre endringer i § 2. Departementet opprettholder den nåværende bestemmelsens skille mellom kontroll og oppsynets øvrige oppgaver.

Departementet foreslår at oppsynet skal ha plikt til å føre kontroll med at reglene nevnt i § 2 første og annet ledd blir overholdt. Bestemmelsen blir ikke endret på dette punkt. Ved nærmere angivelse av plikten, legger departementet til grunn at plikten innebærer at det skal føres kontroll i et slikt omfang at oppsynet kan avdekke regelbrudd. Utover dette minstenivået, må oppsynet foreta en vurdering ut fra behovet for kontroll og interne prioriteringer. Dette samsvarer med tilsynsmyndighetens plikt etter naturmangfoldloven § 63 første ledd tredje punktum.

Når det gjelder oppsynets øvrige oppgaver, foreslår departementet at oppsynet skal ha rett, men ikke plikt til å utføre disse. For å presisere dette, erstattes "skal" innledningsvis i tredje ledd med "kan".

Paragraf 2 sjette ledd flyttes til § 3 første ledd.

Paragraf 3 første ledd tilsvarer nåværende lov § 2 sjette ledd. Det gjøres ingen endringer i bestemmelsen. Bestemmelsen gjelder ved utføring av alle oppsynets oppgaver. Henvisningen til at motorferdsel skal skje så skånsomt og begren-

set som forholdene tillater, innebærer eksempelvis at oppsynet normalt bør avstå fra å bruke en privat vei under teleløsning, flom eller i andre situasjoner der veien er særlig sårbar og kan bli skadet ved bruk av veien. Det vil her være relevant om veien er stengt for øvrige brukere. Men er det mistanke om et alvorlig lovbrudd og det ikke er andre muligheter til å komme seg inn til det aktuelle området, kan bruk av veien være nødvendig selv om bruken kan påføre skade. Oppsynet vil da imidlertid være ansvarlig for eventuelle skader på veien etter alminnelige erstatningsrettslige prinsipper.

Paragraf 3 annet ledd angir kontrollfullmaktene. Fullmaktene gjelder ved kontroll med om regelverket nevnt i § 2 første og annet ledd blir overholdt.

Dette betyr at fullmaktene er begrenset til kontrollsituasjoner og ikke får anvendelse ved utførelse av oppsynets øvrige oppgaver.

Det presiseres samtidig at oppsynet, som i dag, vil kunne be personer, kjøretøy og fartøy om å stanse og be om informasjon mv., også ved utføring av andre oppgaver enn kontroll. Veiledning og påpeking av plikt eller forbud kan være viktig for å unngå at det oppstår en situasjon med overtreddelse av bestemmelsene nevnt i naturoppsynsloven § 2 første og annet ledd. Det kan også være behov for å komme i kontakt med personer i forbindelse med innsamling av informasjon i kartleggings- eller overvåkingsøyemed. I henhold til etablert praksis ber oppsynet personer, kjøretøy mv. om å stanse for å gi råd, veiledning, be om informasjon mv. Presiseringen av oppsynets kontrollfullmakter er ikke ment å endre dette. Ved utføring av andre oppgaver enn kontroll vil borgerne imidlertid ikke ha noen plikt til å bistå oppsynet.

Bruk av fullmaktene er også begrenset til kontroll med reglene som er nevnt i § 2 første og annet ledd. Oppsynet kan dermed ikke føre kontroll med for eksempel om fører av snøscooter eller ATV har gyldig førerkort, om vedkommende kjører i påvirket tilstand, om vedkommende bruker hjelm eller om kjøretøyet er registrert. For småbåtlovens vedkommende, betyr henvisningen at oppsynet bare kan føre tilsyn med vannscooterregelverket gitt i medhold av § 40.

Felles for alle fullmaktene i annet ledd, er krav om nødvendighet og forholdsmessighet.

Det er en grunnleggende forutsetning at tiltaket må være nødvendig. Departementet legger til grunn at lovpålagt kontroll i utgangspunktet er nødvendig. Det er også viktig å understreke at oppsynet driver rutinemessig kontroll med lovlig virksomhet. Med mindre det er særlig angitt kre-

ves det ikke mistanke om ulovlig adferd for å bruke kontrollfullmaktene.

Formålet med tjenestehandlingen må imidlertid ikke med rimelighet kunne nås på annen måte. Dette innebærer at mindre inngripende virkemidler må være forsøkt eller at de etter omstendighetene fremstår som hensiktsløse. Dersom man kan velge mellom flere virkemidler, skal man velge det som er minst inngripende. Videre forutsettes det at kontrollen skjer med adekvate virkemidler. Pålegget skal være formålstjenlig og egnet til å løse oppgaven.

Kravet til forholdsmessighet mellom tjenestehandlingens mål og middel, innebærer at oppsynet ikke skal bruke virkemidler i større grad enn det som er nødvendig og at fordelene eller nytten av tiltaket må være større enn ulempen eller skaden. Forholdsmessigheten skal vurderes på forhånd, samtidig som det må foretas en løpende vurdering underveis av mulige skadevirkninger i forhold til det mål man ønsker å oppnå. Kravet til forholdsmessighet innebærer ikke bare at man skal vurdere valg av virkemiddel, men også om og hvor lenge man kan bruke virkemiddelet.

Vurderingen av nødvendighet og forholdsmessighet må skje med utgangspunkt i særlovene og det som er gjenstand for kontroll etter disse.

I den konkrete situasjonen, er det oppsynspersonellet som vurderer om kravene til nødvendighet og forholdsmessighet er oppfylt. Spørsmålet kan imidlertid bestrides i en eventuell straffesak om brudd på § 3 fjerde ledd eller i en forvaltnings sak ved klage over kontrollen/krav om opplysninger.

Paragraf 3 annet ledd bokstav a gir oppsynet adgang til å stanse personer, kjøretøy og fartøy.

Stansingsretten er sentral ved all kontroll og vil gjennomgående være en forutsetning for å komme i dialog med den personen oppsynet ønsker å kontrollere. Stansingsretten vil i utgangspunktet ikke arte seg særlig forskjellig på områdene for de ulike særlovene, med unntak av den praktiske forskjellen som ligger i å stanse person, kjøretøy eller fartøy. Formålet med den enkelte særlov og gjenstanden for kontroll etter særloven, vil imidlertid ha betydning for i hvilken grad det anses nødvendig og/eller forholdsmessig å stanse personer/kjøretøy/fartøy.

Stans ved kontroll av naturmangfoldloven kan være aktuelt i mange ulike situasjoner, som ved aktiviteter i verneområder, tiltak som kan berøre en prioritert art eller utvalgt naturtype og spredning av fremmede organismer. Naturmangfoldloven har egen hjemmel for stansing i § 63 annet ledd annet punktum. Bestemmelsen gir tilsyns-

myndigheten adgang til å stanse personer, fartøyer og motorkjøretøyer dersom dette er nødvendig for utøvelsen av tilsynet. Bestemmelsen har et videre anvendelsesområde enn naturoppsynsloven § 3 annet ledd bokstav a, ved at den gjelder ved "tilsyn" og ikke bare ved "kontroll".

Ved kontroll av lakse- og innlandsfiskloven kan stans for eksempel være aktuelt ved kontroll av garnfiske. Loven har egen hjemmel for stans av båt eller fartøy i § 42 annet ledd annet punktum.

Etter markaloven skal oppsynet primært føre kontroll med bygge- og anleggstiltak og skogsdrift innenfor markagrensen. Det vil da kunne være nødvendig og forholdsmessig å stanse personer eller kjøretøy som antas å ha befatning med slike tiltak, for å få nærmere opplysninger og personalia. Normalt vil oppsynet imidlertid bare rapportere eventuelle inngrep i marka til kommunen for eventuell oppfølging. Utover situasjoner knyttet til bygge- og anleggstiltak eller skogsdrift, vil stansing for kontroll etter markaloven trolig ikke være aktuelt. Stans i marka kan imidlertid være begrunnet i kontroll med andre regelverk, som friluftsløven, viltloven eller lakse- og innlandsfiskloven. Markaloven § 17 tredje ledd annet punktum gir hjemmel for å stanse personer, fartøyer og motorkjøretøyer dersom dette er nødvendig for utøvelsen av tilsynet.

Motorferdsel i utmark er som hovedregel forbudt. Lovlig motorferdsel kan bare skje i samsvar med lovbestemte unntak eller etter tillatelse eller dispensasjon. En avklaring av hvorvidt motorisert ferdsel i utmark er lovlig, forutsetter at oppsynet kan stanse fører av kjøretøy/fartøy for å få informasjon og/eller få fremlagt tillatelser. Stans for å føre kontroll etter motorferdselloven vil derfor gjennomgående være både nødvendig og forholdsmessig. Unntak kan tenkes der det er åpenbart at ferdselen er lovlig, for eksempel dersom det fremstår som klart at det dreier seg om ferdsel som er tillatt etter motorferdselloven § 4. Man kan også tenke seg andre spesielle situasjoner, eksempelvis en hytteeier som har tillatelse til å frakte materialer for å bygge på hytta og som kjører frem og tilbake mellom hytta og nærmeste vei med materialer mange ganger i løpet av én dag. Da vil det ikke være nødvendig for samme oppsynspersonell å stanse hytteeieren mer enn én gang denne dagen.

Også ved kontroll av viltloven, vil stansingsretten være sentral. Stansing kan eksempelvis være aktuelt for å kontrollere jegerkort eller jaktkort, kontroll av våpen og ammunisjon samt fangstredskaper.

Kontroll med kulturminneloven er særlig aktuelt i forhold til synlige kulturminner i utmark og

spesielt automatisk fredede kulturminner. Oppsynet kan ha behov for å stanse personer/kjøretøy for å kontrollere blant annet fjerning av deler av et kulturminne eller få personalia og informasjon i tilfeller hvor det foreligger mulig ødeleggelse av et kulturminne.

Stans for kontroll med friluftsløven vil ikke være veldig praktisk. Men stansing kan være aktuelt for eksempel der man møter personer med telt i et høyfjellsområde hvor telting er forbudt eller regulert av hensyn til villrein, jf. friluftsløven § 9 fjerde ledd eller ved regulering av ferdsel på visse friluftsområder etter § 15.

Ved den nærmere angivelse av hvordan stans skal skje, legger departementet til grunn at stansing skal skje uten bruk av fysisk makt. Dette samsvarer med utgangspunktet etter naturmangfoldloven og markaloven, der det fremgår av forarbeidene at bestemmelsene om stans ikke gir grunnlag for tvangsinngrep (henholdsvis Ot.prp. nr. 52 (2008-2009) s. 447 og Ot.prp. nr. 23 (2008-2009) s. 48). Forarbeidene til lakse- og innlandsfiskloven berører ikke spørsmålet.

I og med at stansing skal skje uten bruk av fysisk makt, har oppsynet ikke hjemmel til fysisk å holde tilbake kontrollobjektet. Straffeprosessloven § 176, jf. § 170 a vil imidlertid gi oppsynet adgang til pågripelse i enkelte særlige tilfeller. Backer antar i Naturmangfoldloven Kommentarutgave s. 529 at naturmangfoldloven § 63 annet ledd annet punktum gir adgang til å nappe ut tenningsnøkkel på kjøretøy. Naturoppsynsloven § 3 annet ledd bokstav a avgrenser mot all fysisk makt, også å nappe ut tenningsnøkkel.

Paragraf 3 annet ledd bokstav a gir heller ikke hjemmel til å forfølge person eller kjøretøy/fartøy i et forsøk på avskjæring. Oppsynet må imidlertid kunne kjøre opp mot en snøskuter/ATV/båt/vannscooter mv. fra siden for å gi signal om stans. Oppsynet kan også følge etter personer/kjøretøy/fartøy, for eksempel for å dokumentere registreringsnummer eller for å informere politiet om hvor vedkommende befinner seg, men bare dersom dette kan skje på en forsvarlig måte, uten å fravike fartsbestemmelser og lignende og det ikke har preg av forfølgning. Oppsynet kan i slike tilfeller også følge etter i innmark (vinterstid) og på private veier, jf. annet ledd bokstav d. Oppsynet kan imidlertid ikke følge etter inn på hustomt/gårdsplass eller undersøke garasje eller lignende.

Stansing kan etter dette skje ved muntlig pålegg eller ved signal. Signal kan eksempelvis være å holde ut "stopp"-skilt. I høringsnotatet foreslo departementet at stansing også kan skje ved at oppsynet stiller seg opp fysisk og markerer

stans eller at oppsynets kjøretøy eller lignende oppstilles som fysisk stengsel. I høringen ble det påpekt at stans ved fysisk stengsel har sterke likhetstrekk med veisperring og at en slik situasjon kan eskalere og bli farlig både for oppsynspersonellet og den som blir søkt stanset. Det ble også fremhevet at stans ved hjelp av fysisk stengsel krever spesiell kunnskap og trening. På denne bakgrunn presiserer departementet at stansing ikke kan skje ved fysisk stengsel med person eller materiell på en slik måte at det rent faktisk innebærer en veisperring. Oppsynet har følgelig ikke adgang til å plassere flere kjøretøyer og/eller personer på en slik måte at det ikke er mulig å passere på en forsvarlig måte. De kan heller ikke flytte kjøretøy og/eller personer rundt for å følge og avskjære bevegelsene til kontrollobjektet. Oppsynet må imidlertid ha adgang til å parkere egen snøskuter i skuterløype, parkere bil i veibanen og stille opp personer på veien eller på annen måte signalisere stans, så lenge dette ikke hindrer forsvarlig passering.

Annet ledd bokstav b gir oppsynet adgang til å kreve fremlagt tillatelser, dispensasjoner mv. som er påkrevet etter de lover oppsynet fører kontroll med og som det er pliktig å medbringe. Henvisningen til "de lover oppsynet fører kontroll med" innebærer at oppsynet eksempelvis ikke kan kreve fremlagt bevis på at fører har gyldig sertifikat eller om ansvarsforsikring på kjøretøy er betalt. Fullmakten i bokstav b er mest aktuell ved kontroll med utøvelse av jakt og fiske (bekreftelse på betalt jeger- og fiskeavgift eller reinsdyrkort) og ved motorferdsel i utmark og verneområder. Etter øvrige regler vil fremlegging av tillatelser normalt ikke være aktuelt. Det varierer i hvilken grad det er pliktig å ha med seg tillatelser. Eksempelvis krever det tillatelse å foreta bygningsmessige tiltak i et verneområde, men det er ikke noe krav at den som har fått tillatelsen har den på stedet. I et slikt tilfelle er oppsynet henvist til å undersøke hos forvaltningsmyndighet for verneområdet. Tilsvarende vil kontroll av tillatelse til å fiske med krokarn og kilnot skje i etterkant i en database. Avgjørende for kontrollen vil da bli å få personalia på den som utøver aktiviteten.

Annet ledd bokstav c gir oppsynet adgang til å kreve opplysninger om navn og fødselsdato, opplysninger om registrert adresse og nåværende bosted. En lignende plikt følger av straffeloven § 333.

Krav om opplysninger om navn, adresse mv. kan være aktuelt etter alle særlovene. Det vil være nødvendig der en aktivitet er avhengig av en tillatelse og oppsynet vil kontrollere om den som utø-

ver aktiviteten og den som har fått tillatelsen er samme person. Det vil også være nødvendig dersom oppsynet mistenker ulovlig aktivitet og ønsker at dette følges opp videre, for eksempel av kommunen eller av politiet. Nåværende bosted kan være et annet enn registrert adresse, for eksempel studenter som er folkeregistrert hos sine foreldre eller andre med midlertidig bopel. Med nåværende bosted menes også helt kortvarige bosteder man har for en helg eller en ferie, som for eksempel en hytte, hotell eller båthavn. Kjennskap til nåværende bosted kan være nødvendig der en sak fordrer umiddelbar oppfølging, eksempelvis fordi det er fare for bevisforspillelse.

Bestemmelsen gir også adgang til å kreve opplysninger av betydning for om reglene nevnt i § 2 første og annet ledd er overholdt. Ved kontroll av motorferdsel, kan oppsynet eksempelvis ha behov for opplysninger om hvor vedkommende har kjørt fra og hvor det er planlagt å kjøre til og ved kontroll med etterlevelse av friluftsløven § 9 vil det være relevant å få opplysninger om hvor lenge vedkommende har teltet på det aktuelle stedet. Som det fremgår av eksemplene, omfatter fullmakten opplysninger kontrollobjektet har om faktiske omstendigheter. Oppsynet kan ikke kreve at kontrollobjektet foretar analyser eller vurderinger av forhold, ei heller at den som blir kontrollert innhenter informasjon.

Ved pålegg om opplysninger gjelder reglene i forvaltningsloven § 14. Oppsynet må da angi hjemmelen for pålegget. Departementet legger til grunn at kravet i § 14 vil være oppfylt ved henvisning til naturoppsynsloven § 3 annet ledd bokstav c. God forvaltningsskikk tilsier imidlertid at oppsynet også opplyser hvilket regelverk opplysningene er relevante for kontroll med. Der oppsynet i én og samme situasjon fører kontroll med flere regelverk, bør alle de relevante regelverkene angis. Forvaltningsloven § 14 gir også en klagerett dersom vedkommende mener at han ikke har plikt eller lovlig adgang til å gi opplysningene. Man skal gjøres oppmerksom på klageadgangen i forbindelse med pålegget. Dersom vedkommende forvaltningsorgan finner det påtrengende nødvendig for å gjennomføre sine oppgaver etter loven, kan det kreve at opplysningene blir gitt før en eventuell klagesak er avgjort.

Fullmakten til å kreve opplysninger gjelder såfremt opplysningene ikke er underlagt lovbestemt taushetsplikt. Dette innebærer at opplysningsplikten viker for lovbestemt taushetsplikt, men går foran avtalefestet taushetsplikt. Ved kontroll med regelverk utover naturmangfoldloven er taushetsplikt trolig lite praktisk, men det presise-

res likevel i lovteksten, i fall en situasjon skulle oppstå. For oppsynet vil det være umulig å imøtegå en påstand om taushetsplikt når de er ute i felt. Det er en forutsetning at opplysningene ikke brukes utover det som er nødvendig for at oppsynet skal føre kontroll, jf. oppsynets taushetsplikt etter forvaltningsloven § 13, jf. § 13 b.

Etter *annet ledd bokstav d* kan oppsynet kreve adgang til private veier.

Adgang til private veier er først og fremst nødvendig for å komme inn i områder som ikke er tilgjengelige med offentlig vei, for å føre kontroll i området. I mange utmarksområder er det få offentlige veier. Behovet for å føre kontroll i området, kan knytte seg til alle særlovene. Bruk av private veier vil særlig være aktuelt på barmark. Da vil det i mange tilfeller ikke være mulig å kjøre i terrenget eller kjøring utenfor vei vil medføre terrengskader. På frossen mark vil skadene på terreng og vegetasjon gjennomgående være mye mindre, men hensynene til dyre- og fugleliv, vegetasjon, opplevelse og friluftsliv tilsier at kjøring også da skjer på vei der dette er mulig.

Bestemmelsen i annet ledd bokstav d må sees i sammenheng med § 3 første ledd, som gir oppsynet rett til motorisert ferdsel på privat grunn, også der grunneier motsetter seg dette. Bakgrunnen for denne regelen er at den alminnelige ferdselsretten for allmennheten etter friluftsløven ikke omfatter bruk av motorkjøretøy på fremmed eiendom. Grunneieren kan dermed nekte motorisert ferdsel på sin eiendom. Annet ledd bokstav d angir en mer detaljert fullmakt enn det som følger av § 3 første ledd og presiserer og klargjør oppsynets fullmakt ved kontroll i samsvar med etablert praksis.

Slik bestemmelsen i § 3 første ledd (nåværende § 2 sjette ledd) praktiseres i dag, har oppsynet lagt til grunn at det kostnadsfritt kan bruke privat bomvei som er åpen for alminnelig ferdsel hvis veien er bygget med offentlige tilskudd. Hvis veien ikke er bygget med offentlige tilskudd, betaler oppsynet avgift på linje med andre med mindre noe annet er avtalt med grunneier. Kommunen har normalt kunnskap om hvilke veier som er bygget med offentlig støtte. Betaling kan skje ved hver enkelt bruk eller det kan inngås avtaler om for eksempel betaling per år. Departementet legger til grunn at oppsynet fortsatt skal betale for bruk av private bomveier som er bygget uten offentlig tilskudd, enten på linje med andre brukere eller i henhold til avtale med grunneier. Hensikten med fullmakten er således ikke å lovfeste vederlagsfri bruk av private bomveier.

Fullmakten i annet ledd bokstav c gir ikke oppsynet adgang til å kreve at grunneier eller rettighetshaver låser opp bom eller fjerner annen type permanent stengsel. Bestemmelsen har på dette punkt dermed et snevrere anvendelsesområde enn naturmangfoldloven § 64.

Paragraf 3 annet ledd bokstav d gir også oppsynet fullmakt til å kreve adgang til innmark, med unntak av hustomt og gårdsplass. Bestemmelsen har betydning for ferdsel utover det som kan finne sted med hjemmel i friluftsløven. Fullmakten gjelder bare der det foreligger mistanke om overtredelse av regler nevnt i § 2 første og annet ledd.

Adgang til innmark kan eksempelvis være aktuelt der oppsynet følger spor fra snøskuter eller ATV. Det kan være spor fra skuter som har unnlatt å stanse ved kontroll, som oppsynet har fulgt etter og ønsker å kontrollere opp mot motorferdselloven. Eller oppsynet kommer over et ulovlig hiuttak og følger sporene fra hiet til en eiendom. Tilsvarende kan være tilfellet der man finner spor etter ødelegging av et kulturminne. I slike tilfeller vil sporene som fører frem til eiendommen fungere som bevis ved en eventuell senere straffesak. Motorferdselloven, viltloven og kulturminneløven har ikke egne hjemler for adgang til innmark. Etter naturmangfoldloven § 64 har tilsynsmyndigheten imidlertid uhindret adgang til "eiendom der det foregår virksomhet som kan påvirke naturmangfoldet, eller der naturmangfoldet kan antas å være påvirket". Dette omfatter adgang til innmark, private veier, bygninger, konstruksjoner og anlegg. Ved kontroll med forbudet mot bygge- og anleggstiltak i marka, kan oppsynet ha behov for adgang til innmark for å kunne fastslå om det foregår bygge- eller anleggsvirksomhet, for eventuelt å rapportere til kommunene for videre oppfølging. Markaløven har ingen spesifikk bestemmelse om adgang til innmark. Adgang til innmark er trolig lite aktuelt ved kontroll etter friluftsløven, lakse- og innlandsfiskloven og småbåtloven § 40. En liknende bestemmelse i lakse- og innlandsfiskloven § 42 gir for øvrig uhindret adgang til "båt eller fartøy og til områder der virksomheten drives fra".

Kravet til nødvendighet og forholdsmessighet innebærer at oppsynet blant annet må vurdere om de kan skaffe informasjon, foreta dokumentasjon mv. på en annen måte enn ved tilgang til innmark og hvilke ulemper ferdsel i innmark vil påføre grunneier.

For å sikre den private sone, avgrenses oppsynets tilgang mot hustomt og gårdsplass. Hustomt og gårdsplass skal forstås som i friluftsløven med rettspraksis. Bestemmelsen gir ikke oppsynet

adgang til bygninger eller anlegg. Fullmakten er følgelig mindre omfattende enn etter naturmangfoldloven § 64 og lakse- og innlandsfiskloven § 42. Departementet legger til grunn at oppsynet kan notere seg registreringsnummer og ta bilder av kjøretøy og kjørespor mv. når kjøretøy befinner seg på hustomt/gårdsplass, så lenge oppsynet selv befinner seg utenfor. Tilsvarende ved kontroll av tiltak i marka eller i verneområder.

Etter *annet ledd bokstav e* gis oppsynet fullmakt til å gjennomføre lyd- og bildeopptak og andre dokumentasjonstiltak som er tilsvarende lite inngripende. Med dette menes bilder, video, lydopptak mv. Det er uomtvistet at oppsynet kan ta bilder mv. i forbindelse med for eksempel kartlegging av naturtilstanden eller til informasjonsmaterieell. Det antas også at oppsynet har rett til å ta foreta dokumentasjon ved kontroll og at slik dokumentasjon kan brukes eksempelvis i en straffesak. Bestemmelsen tilsikter dermed ingen endring, men presiserer oppsynets myndighet slik at det ikke kan oppstå usikkerhet om spørsmålet.

Lyd- og bildeopptak mv. er relevant i forhold til alle særlovene. Det kan eksempelvis være aktuelt å dokumentere ulovlig telting eller brudd på ilandstigningsforbud i hekketid (friluftsløven), ødeleggelse av utvalgt naturtype eller utsetting av fremmed organisme (naturmangfoldloven), dokumentasjon av fører/kjøretøy/spor ved ulovlig kjøring med snøskuter etter ATV (motorferdselloven), ødeleggelse av kulturminne (kulturminneloven), ulovlig jakt (viltloven), plassering av garn i forhold til risiko for å fange anadrome laksefisk (lakse- og innlandsfiskloven), bygge- og anleggstiltak i marka (markaloven) og dokumentasjon av kjøring med vannscooter i forbudsbelte (småbåtloven § 40). Dokumentasjon i form av bilder, video mv. vil være av stor betydning for videre oppfølging av saken og for muligheten for å sanksjonere et ulovlig forhold.

Ingen av særlovene inneholder noen spesifikk fullmakt til å foreta dokumentasjon.

Med hjemmel i § 3 *annet ledd bokstav f* kan oppsynet bortvise personer og/eller pålegge fjerning av kjøretøy, fartøy og gjenstander for å stanse pågående ulovlig adferd i strid med bestemmelsene nevnt i § 2 første og annet ledd. Etter friluftsløven § 11 annet ledd har grunnens eier eller bruker rett til å vise bort folk som opptrer hensynsløst eller ved utilbørlig atferd utsetter eiendommen eller berettigete interesser for skade eller ulempe. Det antas at naturoppsynet har bortvisningsrett etter denne bestemmelsen i friluftsområder som er frikjøpt av staten. En adgang til å pålegge stansing av ulovlige handlinger/forhold,

følger av naturmangfoldloven § 69. Utover dette har oppsynet ikke hjemmel for bortvisning per i dag. For å avverge eller stanse lovbrudd, kan politiet bortvise i medhold av politiløven § 7 første ledd nr. 3, jf. annet ledd.

Bortvisning vil ofte være eneste mulighet til å stanse pågående ulovlig adferd. Det er særlig behov for en bortvisningsrett ved ulovlig ferdsel i verneområder, i tilknytning til fredede kulturminner, ulovlig telting og ilandstigning på holmer i hekketiden. Manglende adgang til å gripe inn i slike situasjoner, kan medføre skade på de interesser som lovene i § 2 første og annet ledd skal ivareta. Eksempelvis kan fredede kulturminner bli ødelagt, sårbar natur bli skadet, hekkende sjøfugl forstyrret og allmennhetens tilgang til friluftsområder bli forringet.

Bortvisning skjer i form av et pålegg om å fjerne person/kjøretøy/fartøy/gjenstand fra et bestemt område. Bortvisningsretten gir ingen adgang til å anvende fysisk makt. I praksis vil pålegg om bortvisning skje i en dialog mellom oppsynet og vedkommende. Oppsynet skal først påpeke det ulovlige forholdet og gi den veiledning som er nødvendig for at forholdet kan opphøre. I de fleste tilfeller vil dette være tilstrekkelig til at det ulovlige forholdet opphører. Dersom forholdet ikke opphører, kan oppsynet bortvise.

Departementet legger til grunn at bortvisning ved pågående ulovlig adferd ikke er et vedtak etter forvaltningsloven. Borgernes plikt følger her av forbudet eller påbudet i regelverket og oppstår ikke ved oppsynets bortvisning. Bortvisningen er følgelig bare en håndhevelse av en plikt som følger av regelverket. Pålegget gir ikke grunnlag for iverksetting. Det skiller seg således fra forvaltningens pålegg om retting etter naturmangfoldloven § 69, med iverksetting etter § 71.

Det følger av § 3 *tredje ledd* at fullmaktene i annet ledd ikke innskrenker de fullmakter som følger av særlovene angitt i § 2.

I § 3 *fjerde ledd* oppstilles en plikt for kontrollobjektet til å etterkomme pålegg gitt i medhold av § 3 annet ledd. Liknende bestemmelser finner vi i lakse- og innlandsfiskloven § 42, markaloven § 17 tredje ledd første punktum og naturmangfoldloven § 63 annet ledd første punktum, som oppstiller en bistands- og opplysningsplikt. Forarbeidene til lakse- og innlandsfiskloven sier ikke noe om hva som ligger i bistands- og opplysningsplikten. I forarbeidene til markaloven (Ot.prp. nr. 23 (2008-2009) s. 48) avgrenses bistands- og opplysningsplikten negativt, ved at det fremgår at man etter bestemmelsen ikke plikter å vise frem bil innvendig, åpne bagasjerom, vise frem innholdet i sek-

ker eller lignende. Man plikter heller ikke å la seg kroppsvisitere.

Plikten inntreder bare ved pålegg fra oppsynet og innebærer således ingen generell bistands- og opplysningsplikt. Henvisningen til annet ledd medfører at kontrollobjektets plikter ikke strekker seg utover oppsynets fullmakter. Kontrollobjektet har følgelig ikke noen plikt til å foreta seg noe som oppsynet ikke har fullmakt til å pålegge. Koblingen til § 3 annet ledd medfører at bistands- og opplysningsplikten i naturoppsynsloven får et mer presist innhold enn de plikter som følger etter lakse- og innlandsfiskloven, markaloven og naturmangfoldloven.

Unnlattelse av å etterkomme pålegg gitt i medhold av annet ledd bokstav a til d og f, straffesanksjonerer i § 3 femte ledd. For at straffebestemmelsen skal få anvendelse, må oppsynet ha gitt et nærmere angitt konkret pålegg, som kontrollobjektet har unnlatt å etterkomme.

Brudd på bistandsplikten i naturmangfoldloven er straffbart, jf. § 75. Unnlattelse av å stanse er ikke straffbart, men forarbeidene kan tyde på at dette skyldes en inkurie. Videre er det straffbart å nekte tilgang til eiendom etter § 64 og nekte å gi opplysninger etter § 65. Brudd på bistands- og opplysningsplikten er også straffbart etter markaloven og lakse- og innlandsfiskloven, jf. henholdsvis § 20 og § 49.

Hvis pålegg om å gi opplysninger gjelder opplysninger som vil utsette kontrollobjektet for straff, oppstår spørsmålet om EMDs praksis etter EMK art. 6 nr. 1 er til hinder for å straffe vedkommende for brudd på opplysningsplikten. Under omtalen av tilsvarende problemstilling knyttet til naturmangfoldlovens tilsynsbestemmelser, antar Backer i Naturmangfoldloven Kommentartutgave på s. 530, under henvisning til rettspraksis fra EMD, at det i alle fall ikke kan gjelde fullt ut. Det må imidlertid vurderes om domfellelse i en straffesak i hovedsak kan bygge på opplysninger som tiltalte selv har gitt etter pålegg.

Departementet bemerker at vern mot selvinkriminering etter EMK art. 6 nr. 1 og SP art. 14 nr. 3 bokstav g reiser viktige spørsmål. Spørsmålene gjelder imidlertid generelt i forhold til forvaltningskontroll og ikke spesielt i forhold til kontroll etter naturoppsynsloven. Det som skiller Statens naturoppsyn fra mange andre tilsynsorganer, er

likevel at oppsynet ikke bare er et tilsynsorgan, men også utfører andre oppgaver. Ute i felt vil oppsynet ofte både drive kontroll med etterlevelse av regelverk, veilede og gi informasjon samt kartlegge og registrere miljøforhold. I mange tilfeller vil oppsynet også ha begrenset politimyndighet. Videre kan en situasjon ute i felt utvikle seg, eksempelvis ved at den begynner med veiledning og går over til å bli en kontrollsituasjon hvor det avdekkes et straffbart forhold. Derfor er det viktig at oppsynet er bevisst de utfordringene det kan medføre at de er i besittelse av flere ulike roller til samme tid og at rollene kan skifte i løpet av én og samme hendelse. Man må sørge for at oppsynspersonellet får tilstrekkelig opplæring om hvordan de skal forholde seg og at vedkommende som er i kontakt med oppsynet får informasjon om hvilken rolle oppsynet spiller og om vedkommende eventuelt kan nekte å forklare seg ytterligere.

Straffebudet omfatter forsettlig og uaktsom unnlattelse av å medvirke til kontroll.

I og med at enkelte av lovene nevnt i § 2 første og annet ledd oppstiller selvstendige plikter for kontrollobjektet og også har egne straffebestemmelser, kan man havne i en situasjon hvor to eller flere straffebestemmelser får anvendelse på samme forhold. Departementet legger til grunn at straffebudene i naturoppsynsloven og straffebudene i særlovene tar sikte på å verne samme interesser hva gjelder overtredelse av plikten til å gi etterkomme pålegg om medvirkning ved kontroll. Det samme gjelder straffeloven § 333 hva gjelder opplysninger om personalia. En unnlattelse av å etterkomme pålegg gitt i medhold av § 3 annet ledd, vil dermed ikke kunne straffes etter flere av disse straffebudene i ulikeartet idealkonkurrens.

Ved eventuell straffeforfølgning må man dermed velge grunnlag for straffeforfølgning. I og med at kontrollobjektets plikter er mer presist angitt i naturoppsynsloven enn i sektorlovene, mener departementet at påtale av brudd på plikten primært bør skje med hjemmel i naturoppsynsloven. Unntak gjelder naturligvis i tilfeller der et forhold ikke er straffbart etter naturoppsynsloven, mens det er straffbart etter en sektorlov. Utgangspunktet er følgelig det motsatte av det som følger av naturmangfoldloven § 75 tredje ledd.

Miljøverndepartementet

t i l r å r :

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et framlagt forslag til proposisjon til Stortinget om endringer i lov om statlig naturoppsyn.

Vi HARALD, Norges Konge,

s t a d f e s t e r :

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak til lov om endringer i lov om statlig naturoppsyn i samsvar med et vedlagt forslag.

Forslag

til lov om endringer i lov om statlig naturoppsyn

I

I lov 21. juni 1996 nr. 38 om statlig naturoppsyn gjøres følgende endringer:

Lovens tittel skal lyde:

Lov 21. juni 1996 nr. 38 om statlig naturoppsyn (*naturoppsynsloven*)

§ 2 skal lyde:

§ 2 *Oppsynets oppgaver*

Oppsynet skal føre kontroll med at bestemmelsene gitt i eller i medhold av

1. lov 28. juni 1957 nr. 16 om friluftslivet,
2. lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold (*naturmangfoldloven*), og eldre vernevedtak som nevnt i *naturmangfoldloven* § 77,
3. lov 10. juni 1977 nr. 82 om motorferdsel i utmark og vassdrag,
4. lov 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner,
5. lov 29. mai 1981 nr. 38 om viltet,
6. lov 15. mai 1992 nr. 47 om laksefisk og innlandsfisk m.v.,
7. lov 5. juni 2009 nr. 35 om naturområder i Oslo og nærliggende kommuner (markaloven),

8. 26. juni 1998 nr. 47 om fritids- og småbåter § 40

blir overholdt. Det samme gjelder lov 13. mars 1981 nr. 6 om vern mot forurensninger og om avfall, så langt departementet bestemmer.

Departementet kan gi forskrift om at oppsynet skal føre kontroll med overholdelsen av bestemmelser gitt i medhold av plan- og bygningsloven så langt disse er gitt for å gjennomføre naturmangfoldloven kapittel VI (utvalgte naturtyper).

Oppsynet *kan* drive veiledning og informasjon, samtidig som det kan drive skjøtsel, registrering og dokumentasjon.

Departementet kan pålegge oppsynet andre oppgaver.

På Finnmarkseiendommens grunn skal oppsynet føre den ytterligere kontroll som departementet og Finnmarkseiendommen avtaler.

Ny § 3 skal lyde:

§ 3 *Oppsynets fullmakter*

Oppsynet har rett til å ferdes med bruk av motorkjøretøy, båt eller luftfartøy når dette er nødvendig for utføring av oppsynets oppgaver. Motorferdsel skal skje så skånsomt og begrenset som forholdene tillater.

Når det er nødvendig for å føre kontroll med at reglene angitt i § 2 første og annet ledd blir overholdt og det ikke etter sakens art og forholdene ellers vil være et uforholdsmessig inngrep, kan oppsynet:

- a) stanse personer, kjøretøy og fartøy
- b) kreve fremlagt tillatelse, dispensasjoner mv. som er påkrevet etter de lover oppsynet fører tilsyn med og som er pliktig å medbringe
- c) kreve opplysninger om navn, fødselsdato, registrert adresse og nåværende bosted samt kreve opplysninger av betydning for om reglene i § 2 første og annet ledd er overholdt, såfremt opplysningene ikke er underlagt lovbestemt taushetsplikt
- d) kreve adgang til private veier og ved mistanke om overtredelse av regler nevnt i § 2 første og annet ledd, kreve adgang til innmark, med unntak av hustomt og gårds plass
- e) gjennomføre lyd- og bildeopptak og andre dokumentasjonstiltak som er tilsvarende lite inngripende

f) bortvise personer og/eller pålegge fjerning av kjøretøy, fartøy og gjenstander for å stanse pågående ulovlig adferd i strid med bestemmelsene nevnt i § 2 første og annet ledd

Første og annet ledd innskrenker ikke de fullmakter som følger av lovene nevnt i § 2 første og annet ledd.

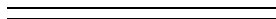
Når oppsynet fører kontroll med at reglene nevnt i § 2 første og annet ledd blir overholdt, plikter den som blir kontrollert å etterkomme pålegg gitt i medhold av § 3 annet ledd.

Med bøter eller fengsel inntil 3 måneder straffes den som ved kontroll forsettlig eller uaktsomt unnlater å etterkomme pålegg gitt i medhold av annet ledd bokstav a til d og f.

Nåværende §§ 3 til 6 blir §§ 4 til 7.

II

Loven trer i kraft straks.

Tykk: AS O. Fredr. Aimesen. April 2013

241491